

det let for Dommerne at anvende deres Spørgsmaalsret; denne benyttes da ogsaa i den tyske Praksis i vidt Omfang og er aabenbart til stor Gavn. Videre gør Mundtligheden det muligt for Parterne, ikke blot at paahøre Diskussionen i Sagen, men endog selv at gribe ind; ved under Forhandlingerne at give Oplysninger til deres Sagførere eller til Domstolen; i Praksis fremkomme deslige, undertiden ret udførlige, direkte Henvendelser fra Parterne selv til Retten meget ofte. Forholdet mellem den mundtlige Procedure og det skriftlige Grundlag giver kun sjældent Anledning til Tvist. Appellen til højere Ret, der bestaar i en ny Forhandling af Sagen, hvorunder ny Fakta og Beviser frit kunne fremføres, volder ingen Vanskeligheder. Det er under disse Omstændigheder forstaaeligt, at det i Almindelighed kun er paa Punkter af mere underordnet Betydning, at man i Tyskland ønsker den ny Civilproceslov forandret.

Hyad der navnlig giver den ny *østerrigske* Civilprocesordning dens Særpræg er en stærk Gennemførelse af „Officialmaksimen“; der tillægges nemlig Retten ikke blot den under mundtlig Procedure sædvanlige procesledende Stilling i Forbindelse med Spørgeret, men der gives den ligefrem det Hverv, i Embeds Medfør — men dog ikke mod begge Parter Protest — at sørge for Sagens behørig Oplysning. Loven har endnu været for kort Tid i Kraft til, at der kan udtales nogen sikker Dom om dens Virken i Praksis.

Med Hensyn til Civilprocessens Ordning i ikke-europæiske Lande skal nævnes, at Civilprocessen er mundtlig i samtlige *Nordamerikas Forenede Stater*, at der for Kejserdømmet *Indien* gælder en Civilproceslov af 1882, der ligeledes hjemler mundtlig Procedure, at *Japan* siden 1891 har haft en efter den nyeste europæiske Proceslove dannet Civilproces-Codex, samt at Proceduren ogsaa ved *de internationale Domstole* i *Ægypten* er i det væsentlige mundtlig, om end med en vis ejendommelig Adgang for Parterne til *efter* Sagens mundtlige Procedure og Optagelse at indlevere skriftlige Indlæg til Retten.

Hvad Udlandets **Straffeprocesslovgivning** angaar, da har den, oprindelig i *England* udviklede, mundtlige, offentlige *Anklageproces* med Bevisumiddelbarhed og i det væsentlige fri Bevisbedømmelse samt med Lægmænd som Deltagere i Paakendelsen af Skyldspørgsmaalet, gennem den franske Revolution og *Napoleons code d'instruction criminelle* af 1808 som Mellemlid, i Løbet af dette Aarhundrede bredt sig over den største Del af Kontinentet, dog saaledes, at der i Stedet for den ejendommelige, engelske Privatforfølgning (paa Kronens Vegne) er traadt Forfølgning ved en særlig offentlig Anklagemyndighed, samt saaledes, at den egentlige kontradiktoriske Hovedforhandling ofte indledes med en ikke-offentlig og delvis inkvisitorisk Forundersøgelse. En Straffeprocess af angivne Art, hvilken ogsaa findes i *Skotland*, indførtes saaledes i *Portugal* og *Grækenland* allerede i Trediverne, i de *tyske* Stater og en Del af de *schweiziske* Kantoner omkring Midten af Aarhundredet, i *Italien* (hvor delvis den franske Straffeprocess forinden havde været indført uden Jury) 1859 og 1865, i *Rumænien* 1864, til Dels i *Rusland* 1864 og endvidere i *Østerrig* 1873. Den *hollandske* Straffeprocesslov af 1836 med Tillægslove slutter sig vel til det franske System, men har dog ingen Jury. *Belgien* antog efter Løsrivelsen 1830 paa ny den franske code d'instruction criminelle.

I *Spanien* indførtes en paa moderne Grundsætninger hvilende Straffeprocess i 1870; saavel Jury som Offentlighed og Mundtlighed afskaffedes vel i 1875, men genindførtes ved Love af 1882 og 1883.